Eduskunnan tarkastusvaliokunta

Viite:
Tarkastusvaliokunnan kokous 19.11.2019

Asia:
Säädösehdotusten vaikutusarviointien kehittäminen (O 48/2019 vp)

1. Oikeuskanslerin tehtävät

Valtioneuvoston oikeuskanslerin tehtävänä on perustuslain 108 §:n mukaan valvoa valtioneuvoston, siis ministerien ja ministeriöiden virkamiesten virkatointen lainmukaisuutta sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Tässä tehtävässään oikeuskansleri valvoo muun muassa laillisuutta hallituksen esitysten valmistelussa ja hyvän lainvalmistelutavan noudattamista. Ylimmän laillisuusvalvonnan tehtävissä säädösvalvonta on oikeuskanslerin merkittävä erityinen tehtäväalue, jolla oikeuskansleri edistää perus- ja ihmisoikeuksien tehokasta toteutumista.

Hallituksen esitysten laillisuusvalvonnassa on käytössä useita eri keinoja esitysten valmistelun aikana. Oikeuskansleri osallistuu hallituksen neuvotteluihin ja iltakouluihin, ja valvoo tässä yhteydessä hallituksen suunnitelmia lainvalmisteluhankkeista ja päätöksentekoa tärkeimpien hankkeiden organisoinnista. Kun hallituksen esityksistä pyydetään lausuntoja, oikeuskansleri voi antaa lausunnon joko lausuntopyynnön perusteella tai omasta aloitteestaan. Lainvalmistelun valvontaan kuuluu myös vapaamuotoisempi konsultaatio ministeriöiden pyynnöstä osana perustuslain 108 §:n 2 momentissa oikeuskanslerille säädettyä oikeudellisten tietojen ja lausuntojen antamisen tehtävää. Oikeuskansleri myös tarkastaa hallituksen esityksiä valmistelun loppuvaiheessa ennen niiden esittelyä valtioneuvoston yleisistunnossa. Näitä ennakollisia tarkastuksia on vakiintuneesti tehty ministeriöiden pyynnöstä, ja vuoden 2018 alusta alkaen pääasiassa oikeuskanslerin aloitteesta. Oikeuskansleri valitsee ennakolliseen tarkastukseen esitykset, jotka hallituksen lainsäädäntösuunnitelmien perusteella ovat merkittäviä laillisuusvalvonnan näkökulmasta. Laillisuusvalvonnassa tarkastetaan kaikki hallituksen esitykset viimeistään silloin, kun ne esitellään valtioneuvoston yleisistunnossa eduskunnalle annettaviksi. Tarkastus tehdään osana yleisistunnon esittelylistojen tarkastusta. Oikeuskansleri toimii myös eduskunnan valiokuntien työssä valiokuntien kutsumana asiantuntijana.

Yksittäisten hallituksen esitysten arvioinnin lisäksi laillisuusvalvonnan menettelyihin kuuluvat myös valvontakäynnit ministeriöihin. Valvontakäynneillä vuosina 2018 ja 2019 on keskusteltu ministeriökohtaisesti lainvalmistelun hyvistä käytännöistä ja ongelmakohdista sekä tärkeistä

Käyntiosoite Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
Postiosoite PL 20, 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 0295 16001
Telefaksi 09 160 23975
e-mail etunimi.sukunimi@okv.fi
Internet www.okv.fi

menettelyistä hyvän lainvalmistelutavan noudattamisessa. Oikeuskansleri on myös viestinnässään pyrkinyt tehostamaan laillisuusvalvontaa kannustamalla ministeriöitä pyytämään lausuntoja säädösehdotuksista ja toimittamaan niitä oma-aloitteisesti ennakolta tarkastettaviksi. Lisäksi oikeuskanslerinvirasto on osallistunut lainvalmistelua koskevien ja siihen liittyvien ohjeiden valmisteluun, ja vaikuttanut laillisuusvalvonnan näkökulmien huomioimiseen ohjeissa. Viimeksi valmistuneita ohjeita ovat Hallituksen esitysten laatimisohjeet[1] ja Ministerin käsikirja 2019[2]).

Hallituksen esitysten laillisuusvalvonnan keskeisinä kohteina ovat kaikissa valvonnan vaiheissa esitysten perustuslainmukaisuus sekä Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ja Euroopan unionin oikeuden huomioon ottaminen. Lisäksi valvotaan kuulemisen ja muiden osallistumisoikeuksien toteutumista valmistelussa sekä sitä, että esitys kokonaisuutena toteuttaa perustuslain 47 §:ssä säädetyn eduskunnan tiedonsaantioikeuden vaatimukset. Mahdollisuuksien mukaan kiinnitetään säädetyt huomiota myös säännösten keskinäiseen yhteensopivuuteen, yleislakien noudattamiseen ja lainsäädännön kokonaisuuden ymmärrettävyyteen ja toimivuuteen. Laillisuusvalvonnassa käytetään apuna lainvalmisteluohjeita. Laillisuusvalvonta ei kuitenkaan korvaa oikeusministeriössä tehtävää lakiteknistä laintarkastusta eikä se kata esitysten oikolukua tai muuta teknistä laatua.

Oikeuskanslerin laillisuusvalvonta lainvalmistelussa on kaikissa muodoissaan riippumatonta ja oikeudellisiin näkökohtiin keskittyvää. Oikeuskansleri ei missään tehtävissään toimi hallituksen tai ministeriöiden ohjauksessa. Oikeuskansleri ei myöskään osallistu lainvalmisteluun siten, että hän ohjaisi valmistelua, arvioisi yhteiskuntapolittiiseen harkintavaltaan perustuvia ratkaisuja tai muotoilisi hallituksen esitysten tekstejä. Laillisuusvalvonta suoritetaan käytännössä pääsääntöisesti arvioimalla ministeriöissä valmisteluja luonnoksia. Lainvalmistelun laillisuusvalvonnassa näkökulmana on perustuslain ja muun voimassa olevan oikeuden soveltamisen sekä perus- ja ihmisoikeuksien mahdollisimman hyvä toteuttaminen, ja siinä kiinnitetään huomiota myös hyvän hallinnon ja oikeusvaltion periaatteisiin. Oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa ei siten pyritä edistämään mitään tiettyä yhteiskunnallista päämäärää tai tiettyä lain tarkoitukseen liittyvää seikkaa. Laillisuusvalvonta edistää valtioneuvoston ja eduskunnan päätöksenteon sujuvuutta ja luo luottamusta ylimmän valtiollisen päätöksenteon oikeudelliseen asianmukaisuuteen.

Hallituksen esityksiin on laillisuusvalvonnassa mahdollisuus perehtyä parhaiten lausuntoja annettaessa ja jonkin verran rajoitetummin valmistelun loppuvaiheessa ennakollisissa tarkastuksissa. Lausunnoissa ja ennakollisissa tarkastuksissa esitettyjen näkökohtien huomioon ottamista valvotaan siinä vaiheessa, kun kaikki hallituksen esitykset tarkastetaan valtioneuvoston yleistunnon esittelylistojen tarkastuksen yhteydessä. Esittelylistoja tarkastettaessa koko istunnon asioita varten on aikaa vain noin 1,5 työpäivää. Jos hallituksen esitys tällöin tarkastetaan ensimmäisen kerran, laillisuusvalvonnassa voidaan tarkastuksen ja päätöksenteon aikataulusta johtuen kiinnittää huomiota lähinnä vain oikeudellisten vähimmäisvaatimusten täyttymiseen. Arvioinnin kohteena on tällöinkin hallituksen esitys kokonaisuutena, mutta erityistä huomiota kiinnitetään hallituksen esityksen säätämisjärjestysperustelut sisältävään jaksoon ja hallituksen arvioon eduskunnan perustuslakivaliokunnan käsittelyn tarpeellisuudesta.

Vuonna 2018 oikeuskansleri antoi 93 lausuntoa, joista valtaosa koski hallituksen esityksiä tai esitysluonnoksia tai ehdotuksia valtioneuvoston asetuksiksi taikka varsinaista ehdotusta aikaisemman valmisteluvaiheen arviomuistioita ja kehittämisen linjauksia. Ennakollisessa tarkas-

[1] ns. Helo-ohjeet, http://helo.finlex.fi/
[2] http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/1616469

Käyntiosoite Snellmaninkatu 1 A, Helsinki • Puhelin 0295 16001 • e-mail etunimi.sukunimi@okv.fi
Postiosoite PL 20, 00023 Valtioneuvosto Telefaksi 09 160 23975 Internet www.okv.fi

tuksessa oli vuonna 2018 yhteensä 58 hallituksen esitystä. Näistä 47 esitystä pyydettiin ennakkotarkastukseen oikeuskanslerin omasta aloitteesta. Kaksi kolmasosaa ennakolta tarkastetuista esityksistä antoi aihetta eri asteisiin huomautuksiin. Esittelylistojen tarkastusvaiheessa arvioitiin 323 hallituksen esitystä, joista 35 pyydettiin oikeudellisilla perusteilla korjaamaan. Suurin osa korjauspyynnöistä, 22 kpl kohdistui esityksen suhdetta perustuslakiin koskevaan jaksoon.

2. Vaikutusten arviointi hallituksen esityksissä

Oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa arvioidaan hallituksen esitysten tietoja esitysten vaikutuksista seuraavista näkökulmista:

- Onko esityksellä vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen?
- Onko esityksellä vaikutuksia, jotka olisi otettava huomioon esityksen suhdetta perustuslakiin ja kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin koskevassa arvioinnissa sekä säätämisjärjestyksen perusteluissa?
- Onko vaikutusten kuvaus riittävä eduskunnan tietojensaantioikeuden kannalta (perustuslaki 47 §)?
- Onko vaikutusten arvioinnin tulokset kirjattu esitykseen asianmukaisesti (Hallituksen esitysten laatimisohjeet)?

Oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa esitysten vaikutusten kuvausta arvioidaan ulkopuolisen lukijan silmin ja yleistiedon varassa. Laillisuusvalvonnassa ei ole mahdollista perehtyä tämän syvällisemmin esitysten aihepiiriin, joten niiden arviointi perustuu siten lähes täysin esityksessä annettuihin tietoihin. Laillisuusvalvonnassa ei voida arvioida sisällöllisesti vaikutusten arvioinnin laatua tai sitä, onko hallituksen esityksen valmistelussa menetelty vaikutusten arvioinnista annettujen ohjeiden mukaisesti (Säädösehdotusten vaikutusten arviointi – ohjeet, oikeusministeriön julkaisu 2007:6). Tämä arviointi on Lainsäädännön arviointineuvoston tehtävä. Laillisuusvalvonnassa tarkastetaan, että arviointineuvoston lausunto selostetaan esityksessä ja että siinä myös kerrotaan, miten lausunto on esityksen sisällössä otettu huomioon.

Tänä vuonna valmistuneissa, uusissa Hallituksen esitysten laatimisohjeissa kiinnitetään aikaisemmista ohjeista poiketen erityistä huomiota perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointiin. Ohjeiden mukaan esityksen vaikutuksia koskevassa osassa on yhteiskunnallisten vaikutusten yhteydessä selostettava konkreettiset vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen esimerkiksi kansalaisten asemassa, olosuhteissa ja toimintamahdollisuuksissa. Esityksen suhde perustuslakiin sekä säätämisjärjestyksen perustelut esitetään erikseen niitä koskevassa jaksossa, joka vakiintuneesti on aikaisemminkin sisältynyt esityksiin.

Uusi ja aikaisempaa selkeämpi ohje tältä osin tulee tarpeeseen. Hallituksen esitysten laillisuusvalvonnassa tehtyjen havaintojen perusteella esitysten vaikutuksia koskevissa jaksoissa käsitellään melko harvoin vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin, vaikka näiden vaikutusten esille tuomiseen paljon useammin olisi painavat perusteet. Toisaalta esitysten suhdetta perustuslakiin koskevassa jaksossa esitetyt perustelut eivät jakson näkökulmasta johtuen useinkaan sisällä kattavia arvioita esityksen vaikutuksista. Säätämisjärjestyksen perustelut eivät yleensä voikaan korvata vaikutusten arviointia. Lisäksi on havaittavissa, että lainvalmistelijat eivät aina hahmota eroa vaikutuksia koskevan jakson ja suhdetta perustuslakiin koskevan jakson välillä silloin, kun käsitellään perus- ja ihmisoikeuksia. Näitä vaikutuksia olisi kuvattava aina, kun niillä on merkitystä esityksen kannalta, ja myös riippumatta siitä, tavoitellaanko esityksellä erityisesti perus- tai ihmisoikeuksien edistämistä.

Käyntiosoite Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
Postiosoite PL 20, 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 0295 16001
Telefaksi 09 160 23975
e-mail etunimi.sukunimi@okv.fi
Internet www.okv.fi

Vaikutusten arviointia hallituksen esityksissä olisi yleisesti ottaen tarvetta parantaa. Kyse ei ole niinkään siitä, että asiaa koskevia tekstiosuuksia olisi pidennettävä. Eduskunnan tiedonsaannin kannalta olisi olennaista käsitellä vaikutuksia varteenotettavista näkökulmista ja esittää perusteltuja johtopäätöksiä saatavissa olevaan tietoon pohjautuen. Usein on kuitenkin havaittavissa, että vaikutusten arvioinnin sijasta selostetaan esityksen tavoitteita tai nykytilaan toivottuja muutoksia. Tavoitteiden ja vaikutusten arvioinnin selkeä erottaminen toisistaan ja myös kirjaaminen hallituksen esityksissä eri paikkoihin on edelleen vahva kehittämiskohde hallituksen esityksissä. Olennaista on myös saada kuvaus arvioiduista vaikutustavoista sekä määrällisistä ja laadullisista vaikutuksista samoin kuin näiden epävarmuuksista. Tilastojen kuvaamisen lisäksi tarvitaan analyysiä siitä, mitä käyttäytymisvaikutuksia ja muita dynaamisia vaikutuksia yhteiskunnassa esityksistä seuraa.

Toisinaan myös herää epäilys, että esitykseen on kirjattu vain esityksen hyväksymistä puoltavat vaikutukset. Vaikutusten arviointien puutteet hallituksen esityksissä saattavat usein johtua siitä, että esityksen valmistelun aikaisemmissa vaiheissa ei ole hankittu vaikutusten arviointiin tarvittavaa tietoa ja analysoitu sitä. Puutteet voivat johtua myös sidosryhmien kuulemisen laiminlyönnistä tai toteuttamisesta sellaisella tavalla, että kaikki vaikutukset eivät ole tulleet valmistelussa esille. Vaikutusarvioinnin ja myös lainsäädännön arviointineuvoston antamien lausuntojen huomioimisena rajoitteena on käytännössä usein varsin tiukasti ohjatut poliittiset linjaukset valmistelun sisällöstä. Demokratiassa kuitenkin myös keinojen valinta kuuluu kansanvaltaisten valintojen piiriin. Pidemmän tähtäimen näkökulma kuitenkin on ja samalla keskeinen tilivelvollisuuden vaatimus, että tällöinkin vaikutukset mahdollisimman avoimesti esitetään. Vaikutusarviointi voi tällöin olla perustana myös tuleville lainsäädännön korjauksille.

Käsitykseni mukaan lainvalmistelun tila ja lainsäädännön laatu ovat tällä hetkellä varsin vaihtelevia. Tämä on myös lainsäädännön arviointineuvoston yleiskuva vaikutusarvioinneista (Lainsäädännön arviointineuvoston vuosikatsaus 2018). Ministeriöissä tehdään yleisesti ottaen korkeatasoista tai ainakin varsin hyvää lainvalmistelua. Odotukset lainvalmistelua ja lain laatua kohtaan ovat kuitenkin yhteiskunnassa nousseet. Laajojen yhteiskunnallisten uudistusten toteutus ja useiden säädöshankkeiden sekä useiden säädösten muutosten yhteensovitus ovat valtioneuvostossa osoittautuneet vaikeiksi. Lainsäädännössä myös kohdataan yhteiskuntaa muuttavat suurilmiöt (megatrendit), ja niihin vaikuttaminen vaatii perinteisten hallinnonalarajojen ylittävää toimintaa ja otetta. Hallinnonalarajat ylittävässä, hyvin erilaisia näkökulmia ja tavoitteita yhteen sovittavassa valmistelussa näyttää olevan eniten kehittämistarpeita.

3. Vaikutusten arvioinnin kehittäminen

Olen lainvalmistelun kehittämistä koskevissa puheenvuoroissani[3] nostanut esiin puutteita ja kehittämisehdotuksia lainvalmistelussa yleisellä tasolla. Monilla havainnoillani ja ehdotuksillani on liittymäkohtia vaikutusten arvioinnin kehittämiseen.

Keskeinen ongelma lainvalmistelussa ovat liian tiukat ja hankkeiden laajuuteen nähden epärealistiset aikataulut. Tällä on väistämättä vaikutusta myös vaikutusten arvioinnin laatuun. Lainvalmistelun johtamista, aikataulujen suunnittelua ja hallintaa sekä valmistelun asianmukaista resursointia on painotettava kaikissa lainvalmistelun laatua koskevissa kehittämistoimissa. Virkamiestasolla vastuu lainvalmistelun suunnittelusta ja johtamisesta sekä järjestelmällisyydestä vaikutusten arvioinneissa on ministeriöiden kansliapäälliköillä ja muulla ylimmällä johdolla.

[3] esim. Lainvalmistelun ja sen johtamisen kehittämisen tarpeista valtioneuvostossa ja Tiedämmekö sittenkään, kuinka lapsiystävällinen Suomi on ja kuinka hyvin lapsen oikeudet toteutuvat?

Käyntiosoite Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
Postiosoite PL 20, 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 0295 16001
Telefaksi 09 160 23975
e-mail etunimi.sukunimi@okv.fi
Internet www.okv.fi

Hallituksella on vastuu erityisesti merkittävien yhteiskunnallisten uudistusten aikataulujen asettamisesta ja resursoinnista. Tässä yhteydessä olisi tärkeää tunnistaa yhden vaalikauden aikana toteutettavissa olevat uudistukset ja toisaalta ne uudistukset, jotka edellyttävät pitkäjänteisempää, yli vaalikauden kestävää valmistelutyötä.

Vaikutusarvioinnin laadinnan aikatauluun on perusteltua kiinnittää huomiota lainvalmistelun prosessinjohdossa. Lausuntokierrokselle on tarpeen saada jo vaikutusarvioinnin luonnos käyttöön mutta lausunnot ovat olennainen osa vaikutusarviointia, joten lausuntokierroksen jälkeen on tarpeen varata riittävä aika. Lainsäädännön arviointineuvoston lausunnoissa on usein huomattavan tärkeitä havaintoja vaikutusarviointien parantamiseksi. Usein arviointineuvoston lausunnon riittävän hyvän huomioon ottamisen esteenä on liian tiukka tavoiteaikataulu, jossa hallituksen esitys halutaan saada eduskuntaan. Yleensäkin nykyistä realistisempi ja parempi aikataulujenhallinta olisi keskeinen keino parantaa lainvalmistelun lopputuotosten laatua.

Vaikutusarviointien laadun parantaminen edellyttää vaikutusarvioinnin osaamisen ja sen hyödyntämisen järjestelmällistä kehittämistä. Tässä olisi perusteltua myös selvittää valtioneuvostossa yhteistäkin osaamisen hyödyntämistä, vaikka kukin ministeriö on perustuslain mukaan vastuussa esitysten valmistelusta toimialallaan. Useimmat vaikutusten lajit ovat sellaisia, joita on tarpeen arvioida kaikkien tai useimpien ministeriöiden toimialojen lainvalmistelussa. Vaikutusarvioinnin kehittämisessä tarvitaan siis ministeriöiden yhteistyötä, ja tämän johtaminen on valtioneuvoston ohjesäännön 45 §:n mukaisesti selkeästi kansliapäälliköiden vastuulla. Osassa ministeriöitä on myös lainsäädäntöjohtaja tai vastaava virkamies, joka kansliapäällikön apuna koordinoi lainvalmistelua ja sen kehittämistä sekä lainvalmistelun osaamisen kehittämistä. Ministeriöiden lainsäädäntöjohtajat voisivat nähdäkseni olla merkittäviä toimijoita käytännön toimenpiteissä vaikutusarvioinnin laadun parantamiseksi.

Vaikutusarviointien käytännön toteuttamisessa on olennaisen tärkeää, että itse vaikutusarviointien valmistelijoita on riittävä ja tarvittavan erilaisen osaamisen sisältävä ryhmä ja että laatijoilla on hankkeen laadun mukaan myös tarvittava aika vaikutusarviointien tekemiseen. Yleensä vaikutusarviointien laatimisessa tarvitaan monialaista osaamista, minkä vuoksi se on moniammatillista tiimityötä. Parhaimmillaan vaikutusarviointien laadinta on osa integroitua vuorovaikutusta itse pykälien ja niiden perusteluiden kirjoittamisen sekä poliittisen johdon linjausten esittämisen kanssa, ei erillinen ja irralliseksi jäävä osa lainvalmistelua.

Lainsäädännön vaikutusarvioinnissa sisällöllisenä kehittämiskohteena on yleisesti varsinkin ihmisiin kohdistuvien vaikutusten riittävän systemaattinen tarkastelu kaikissa hallituksen esityksissä. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten yhtenä erityisryhmänä ovat vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksien tosiasialliseen toteutumiseen yhteiskunnallisesta näkökulmasta ja eri väestöryhmissä. Yleensäkin ihmisiin kohdistuvien tosiasiallisten yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi avaa perustan myös useiden sosiaalisten perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumisen selvittämiseen ja siten perustan sosiaalisten oikeuksien yhdenvertaiseen toteuttamiseen. Tämä koskee esimerkiksi lasten oikeuksien yleissopimuksessa tarkoitettua lasten etua, joka on sopimuksessa tarkoitettu myös yhteiskuntaa ja lainsäädäntöä koskevaksi rakenteelliseksi periaatteeksi.

Ympäristövaikutukset ja erityisesti ilmastovaikutukset ovat nousemassa useilla sektoreilla merkittäväksi kysymykseksi. Perustuslain 20 §:ssä säädetyn ympäristöperusoikeuden oikeudellinen painoarvo on kansainvälisesti ja Suomessa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä merkittävästi vahvistunut. Ympäristöperusoikeuden ja niihin liittyvien tulevien sukupolvien oikeuksien toteuttaminen edellyttää, että lainsäädännön ympäristövaikutuksia arvioidaan nykyistä tasaisemmin hallituksen esityksissä. Erityisen tärkeää ympäristövaikutusten arviointi on

Käyntiosoite Snellmaninkatu 1 A, Helsinki • Puhelin 0295 16001 • e-mail etunimi.sukunimi@okv.fi
Postiosoite PL 20, 00023 Valtioneuvosto Telefaksi 09 160 23975 Internet www.okv.fi

hallituksen esityksissä, joilla dynaamisten vaikutusten kautta on merkitystä yhtäältä ympäristötavoitteiden saavuttamiseen ja toisaalta niistä johtuvien kustannusten jakautumiseen ja jakautumisen oikeudenmukaisuuteen.

Yhteiskunnan ja julkisen hallinnon sekä oikeudenhoidon toimintojen syvälle käyvä digitalisaatio muuttaa merkittävästi yhteiskuntaa, oikeutta ja yksilöiden oikeuksiin kohdistuvia riskejä. Vastaavasti digitalisaatio luo huomattavia mahdollisuuksia parantaa lainsäädännön laatua, hallinnon ja oikeuslaitoksen toiminnan joutuisuutta sekä julkisten palveluiden tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Nämä kaikki seikat puoltavat lainsäädännön teknologiavaikutusten arviointia ja sen arviointia, aiheuttaako lainsäädäntö tarpeettomia esteitä digitaalisten menettelyiden hyödylliselle käyttämiselle. Henkilötietojen käsittelyn sääntelyssä silloin, kun se ylipäänsä on EU:n tietosuoja-asetuksen valossa sallittua tai tarpeellista, vaaditaan usein EU:n tietosuoja-asetuksen artiklan tarkoittamaa tietosuojariskien arviointia. Teknologian kehityksen aiheuttamien riskien ja antamien mahdollisuuksien arviointi kuuluu myös perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin tietosuojaa laajemminkin. Suomi on aikanaan saanut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta langettavan tuomion, jossa keskeisenä syynä oli liian hidas havahtuminen teknologian muutoksen myös syntyneisiin uusiin turvallisuusriskeihin lasten kannalta (K.U. v Finland, Application no. 2872/02, 2.12.2008). Teknologiavaikutusten arviointiin osana vaikutusarvioinnin kokonaisuutta olisi näin tarpeen kiinnittää enemmän huomiota.

Lainsäädännön arviointineuvosto tekee arvokasta ja uraa uurtavaa työtä lainsäädännön vaikutusten arvioinnin kehittämisessä. Pidän erittäin tärkeänä arviointineuvoston työn hyödyntämistä ja tukemista siten, että lainvalmistelussa huomioidaan arviointineuvoston lausunnoissa esitetyt yleisemmät linjaukset ja että kussakin lausunnossa esitettyjen varteenotettavien korjausehdotusten toteuttamiseen varataan riittävä aika. Kysymys ei ole pelkästään ministeriöiden virkamiesten suhtautumisesta ja toiminnasta, vaan olennaista on myös poliittinen sitoutuminen hyvään lainvalmistelutapaan ja systemaattiseen tiedon hankkimiseen päätöksenteon perusteeksi.

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti

Käyntiosoite Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
Postiosoite PL 20, 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 0295 16001
Telefaksi 09 160 23975
e-mail etunimi.sukunimi@okv.fi
Internet www.okv.fi